

Vuoden 2021 talousarvion valmistelu

Kunnanhallitus 28.09.2020 § 237

Tohmajärven osalta kuntatalouden näkymiä voi luonnehtia kuluvan ja ensi vuoden osalta varovaisen myönteiseksi. Tilinpäätös on muodostumassa kuluvalta vuodelta ylijäämäiseksi. Tilannetta ovat kohentaneet valtiovallan tekemät päätökset, joilla kompensoidaan valtionosuuksien kautta kunnille koronan takia aiheutuvia verotulojen menetysten ja lisäkustannuksia kesäkuussa ja nyt alkusyksyn budjettiriihessä. Lisätukea kuluvalle vuodelle myönnetään budjettiriihessä yhteensä 600 miljoonaa euroa. Siitä 400 miljoonaa euroa osoitetaan kuntien peruspalvelujen valtionosuusmaksatukseen ja 200 miljoonaa euroa myönnetään sairaanhoitopiireille erillisenä avustuksena. Kaiken kaikkiaan kuntasektorin koronatuki ylittää tänä vuonna noin kahteen miljardiin euroon. Budjettiriihen lisämäärärahojen kuntakohtaisesta kohdentumisesta ei ole vielä tietoa.

Myös vuoden 2021 talouskehitys näyttää valtionosuuksien ja verotulojen osalta kohtuulliselta, kun verorahoitus on lievästi kasvamassa ja alustava tieto Siun soten maksuosuuden kehityksestä Tohmajärven osalta hyvin maltilliselta. Alustavien laskelmien mukaan kunnan sote-kustannukset voisivat jäädä jopa hieman alle kuluvan vuoden maksuosuuksien. Sote-kulujen kehitys suhteessa verorahoitukseen on kuntatalouden kannalta ratkaisevaa. Näyttää siltä, että myös vuoden 2021 talous voisi muodostua myös ylijäämäiseksi.

Kuntataloutta on luonnollisesti tarkasteltava kuluva ja talousarviovuotta pidemmällä aikavälillä. Sen ennustaminen on tosin normaalistikin hankalaa monestakin syystä: Valtionosuuksien kehityksestä ei tehdä ylivuotisia ennustelaskelmia ja talouden yleinen kehitys ja palkkaratkaisut eivät ole tiedossa. Nyt ennustamiseen tuo lisävaikeutta edelleen jatkuva koronaviruksen kriisi. Verotuloennuste kuitenkin enteilee tiukempia aikoja vuodesta 2022, sote-menojen ennustaminen on aina vaikeaa ja lisäksi on väistämätöntä, että jossain vaiheessa myös rajusti velkaantuvan valtion rahahanat kuntiin päin kääntyvät pienemmälle. Tähän on syytä mahdollisuuksien mukaan varautua.

Kunnan talousarviovalmistelu on käynnistynyt virkatyönä. Johtoryhmässä sekä tarkemmin sivistystoimialan (sivistyslautakunta) ja teknisen toimialan (ympäristölautakunta) kanssa on käyty alustavasti keskustelua tulevan vuoden talousnäkyistä. Valmistelun pohjana on valtuuston viime vuoden lokakuussa hyväksymä talouden toimenpideohjelma, jossa on kummankin toimialan osalta kirjattu huomattavia kustannushyötyjä. Ne liittyvät suurelta osin uuden sivistyskeskuksen käyttöönoton ja Värsilän koulun lakkauttamisen myötä tulevaan toiminnan tehostumiseen. Kaikilta osin arvioidut säästöt eivät ole toteutumassa. Laskelmissa on lähdetty suuremmista säästöoletuksista kiinteistökustannuksiin kuin on realistista vielä ensi vuonna odottaa. Mm. päätös Värsilän koulun pitämisestä vielä ensi vuoden kunnan omistuksessa ja kustannusvastuulla vaikuttaa asiaan. Myös vanhan koulukeskuksen osalta ei voida olettaa kiinteistökulujen nollautuvan vuoden alussa. Toimialojen talousarviokehityksiä on hahmoteltu tältä pohjalta mahdollisimman kohtuullisiksi.

Niin ikään viranhaltijavalmisteluna on pohdittu muutoksia toimialojen väliseen ja kunnanhallituksen osalta sisäiseen vastuunjakoon.

Kunnanhallitukselle ehdotetaan, että ympäristölautakunnan alaisista toimitilapalveluihin jätettäisiin vain kunnallisen palvelutuotannon käytössä olevat toimitilat. Sen sijaan ne toimitilat, jotka ovat kokonaan tai pääosin yritys- tai yhdistysvuokralaisten käytössä tai joista kunta pyrkii myymällä tai muulla tavoin eroon, siirretään kunnanhallituksen alle kehittämispalveluiden tulosityksikköön. Tämän toimenpiteen tarkoituksena on selkeyttää kustannus- ja vastuujakoa. Kun kunnanhallitus vastaa elinkeinopolitiikasta ja kunnan elinvoimasta ja yhteiskuntasuhteista, on johdonmukaista, että kuntaa edustaa yrityksiin ja yhteisiin päin kunnanhallitus ja sen alaiset viran- ja toimenhaltijat. Yksityiskohtainen listaus siirtyvistä kiinteistöistä päätetään myöhemmin. Budjettikehykset on arvioitu ilman näitä siirtoja. Tältä osin talousarvion toimintakate kunnanhallituksen ja ympäristölautakunnan kesken muuttuu kuntatalouden kannalta kustannusneutraalisti valmistelun edetessä.

Lisäksi esitetään kunnanhallituksen vastuualueen osalta talouden seurannan helpottamiseksi ja vastuunjaon selkeyttämiseksi pieniä muutoksia: Talouden ja hallinnon toimialalla esitetään maa- ja metsätilojen eriyttämistä omaksi tulosityksiköksi, jolloin vuosittain muuttuva metsänmyyntitulo ei hankaloita kiinteiden hallintokustannusten kehityksen seuranta. Talous- ja palkkahallinnon henkilöstö jaetaan siten, että palkkahallinto siirretään osaksi henkilöstöpalveluita ja henkilöstösihteerin vastuulle. Samalla henkilöstösihteeristä tehdään henkilöstöpalveluista tilivelvollinen viranhaltija kunnanjohtajan sijaan. Lomituspalveluiden tulosityksikkö esitetään siirrettäväksi talous- ja hallintojohtajalta kunnanjohtajan vastuulle. Tällöin ylikunnallisen yhteistyön piirissä olevat tehtävät ja elinkeinopolitiikka kuuluvat kokonaisuudessaan kunnanjohtajalle. Työllisyyspalveluiden osalta esitetään, että työllisyyskoordinaattori olisi jatkossa tilivelvollinen työllisyyspalveluista ja palvelussuhde muunnetaan viraksi, mikä lienee välttämätöntä myös työllisyyden kuntakokeilusta johtuvista syistä. Päätös virkasuhteeseen siirtämisestä tehdään erikseen.

Oheismateriaalina

- Kuntaliiton pääekonomisti Minna Punakallion esitysaineisto ”Syksyn 2020 budjettiriihi: Kädenojennus kunnille”

Liitteenä

- Talousarvion valmistelu 2021
- Esitys talousarviorakenteeksi 2021

Asian valmistelija

kunnanjohtaja

Esittelijä

kunnanjohtaja Riikonen Olli

Päätösehdotus

Kunnanhallitus

- kuulee kunnanjohtajan esittelyn talousarviovalmistelun näkymistä, talousarviokehysistä ja aikataulusta
- hyväksyy talousarvion valmistelun aikataulun ja valmisteluohjeet ”Talousarvion valmistelu 2021” -liitteessä esitetyn mukaisesti: talousarvioesitykset viedään lautakuntiin marraskuun loppuun mennessä ja lopullinen talousarviokäsittely hallituksessa ja valtuustossa on joulukuussa

- päättää, että talousarvioesitys laaditaan käyttötalouden osalta siten, että valtuustoon nähden sitovuustaso on toimielimen ulkoinen toimintakate
 - vahvistaa talousarviokehysiksi (toimielimen ulkoinen toimintakate) sivistyslautakunnalle 6.500.000 euroa, kunnanhallitukselle 1.850.000 euroa, ympäristölautakunnalle 1.300.000 euroa ja Keski-Karjalan musiikkiopistolle 883.000 euroa
 - toteaa, että sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitustarve täsmentyy kuntien omistajaohjausneuvottelun tuloksena lokakuun lopussa
 - vahvistaa tulosityksikkö- ja kustannuspaikkamuutokset esittelytekstissä ja ”Esitys talousarviorakenteeksi 2021” -liitteessä esitetyn mukaisesti
 - linjaa, että kunnan omistamat toimitilat jaetaan siten, että ympäristölautakunnan toimitilapalvelut vastaa kunnallisen palvelutuotannon käytössä olevista tiloista ja kunnanhallituksen kehittämispalveluille siirretään yritys- ja yhdistyskäytössä olevat sekä myytävät tai poistettavat toimitilat.
 - Merkitään, että kunnanjohtaja esitteli talousarvioprosessin taustaa ja alusti talousarvion valmistelua ja -aikataulua. Todettiin myös, että kuntastrategia toimii talousarviovalmistelun ohjenuorana.
- Täsmennettiin aikataulua siten, että
- **ma 19.10.2020 on kunnanhallituksen koko päivän kestävä budjettiriihi** klo 9 alkaen kunnanvirastolla.
 - kuntalaisille järjestetään viikolla 42 tiistaina 13.10.2020 kyselyilta koskien kunnan taloutta ja ensi vuoden talousarviota joko kunnanvirastolla tai Maiju Lassila salissa.

Päätös

Hyväksyttiin esittelijän päätösehdotus.

Kunnanhallitus 26.10.2020 § 256
340/02.02.00/2020 [Talousarvio vuodelle 2021]

Kunnanhallitus on pitänyt budjettiriihen 19.10. Aiemmin päätetty kuntalaistilaisuus päätettiin hallituksen puheenjohtajan ja kunnanjohtajan neuvonpidon myötä lykätä myöhemmäksi vaiheeseen, jossa talousarviosta ja tulevan vuoden näkymistä on enemmän kerrottavaa.

Budjettiriihessä toimialajohtajat ja muut asiantuntijat esittelivät talousarviovuoden toiminnallisia haasteita ja painopisteitä sekä talouden näkymiä.

Vuonna 2021 verotulojen arvioidaan Kuntaliiton kuntakohtaisen veroennustekehikon perusteella kasvavan kuluvan vuoden toteumasta noin 1,1 miljoonalla eurolla ja olisivat 14.523 M€. Valtionosuudet supistuvat vuoteen 2020 verrattuna noin 300.000 eurolla ja ovat noin 18 M€. Kokonaisuudessaan verorahoitus siis kasvaisi 800.000 euroa. Samaan aikaan sote-kustannukset ovat laskelmien perusteella alenemassa runsaat 500.000 euroa kuluvan vuoden tasosta ja olisivat vuonna 2021 yhteensä -19,629 M€. Kunnan muiden toimintojen toimintakate asettunee -10,6 miljoonaan euroon. Rahoitustuottoja arvioidaan olevan nettomääräisesti +150 poistoja arvioidaan kertyvän -1,1 M€. Näillä luvuilla tilikauden tulos muodostui noin 1,35 M€ ylijäämäiseksi.

Talouden avainluvut 2019-2022						
	TP2019	TAa2020	TAa2020	TE2020	TA2021	TS2022
Valtionosuudet	16 962	17 611	18 503	18 326	18 002	18 000
Verotulot	13 591	13 774	13 062	13 404	14 523	13 789
VERORAHOITUS YHTEENSÄ	30 553	31 385	31 565	31 730	32 525	31 789
<i>Verorahoituksen muutos, %</i>		2,7 %		3,9 %	2,5 %	-2,3 %
ULKOISET NETTOMENOT (toimintakulut - toimintatuotot):						
Sote	-19 566	-20 166	-20 166	-20 166	-19 629	-20 370
Sivistyslautakunta	-6 235	-6 168	-6 168	-6 168	-6 500	-6 450
Musiikkiopisto	-835	-833	-857	-857	-850	-850
Ympäristölautakunta	-1 696	-1 452	-1 452	-1 452	-1 150	-942
Kunnanhallitus	-2 115	-1 867	-1 867	-1 900	-2 100	-2 042
TOIMINTAKATE (nettomenot)	-30 447	-30 486	-30 510	-30 543	-30 229	-30 654
Rahoitustuotot ja -kulut (korot) netto	176	165	165	165	150	150
VUOSIKATE (tulos ennen poistoja)	282	1 064	1 220	1 352	2 446	1 285
Poistot	-959	-1 056	-1 056	-1 056	-1 100	-1 100
TILIKAUDEN TULOS	-677	8	164	296	1 346	185
Poistoeron muutos	5	5	5	5	5	5
TULOS YHTEENSÄ	-672	13	169	301	1 351	190

Kuluvan ja tulevan vuoden tulosnäkymä mahdollistaisi näillä luvuilla esimerkiksi käytöstä poistuvan koulukeskuksen alaskirjauksen tai ainakin merkittävän lisäpoiston kunnan talouden kumulatiivisen tasapainon siitä kärsimättä. Varautua pitää myös Siun soten mahdollisten alijäämien kattamiseen joko pakollisen varauksen tai maksuosuuksien ns. lisäkannon muodossa tai vuoden 2022 talousarviota ja viimeistään tilinpäätöstä käsiteltäessä.

Kunnanhallituksen budjettiriihessä käytiin alustavaa keskustelua ainakin seuraavista aiheista, joihin tarvitaan poliittista linjausta jatkovalmistelua varten:

- * Valtuustokausi vaihtuu, kuinka sähköisiä kokouskäytäntöjä kehitetään ja millaiset välineet luottamushenkilöille tarjotaan
- * Liikuntapaikka- ja kurssimaksut vs. terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- * Vuokra-asuntokannan kehittäminen
- * Paikallisen koronaelvytyksen toimenpiteet
- * Kuntalaisten osallistaminen / "kuntalaisten kymppitonit"

Myös investointikohteiden osalta on tarpeen käydä täydentävää evästyskeskustelua.

Asian valmistelija

kunnanjohtaja

Esittelijä

kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus linjaa talousarvion jatkovalmistelua.

- Merkitään, että kunnanjohtaja alusti kunnanhallitukselle vuoden 2021 talousarvion jatkovalmistelua.
- Kunnanhallitus kävi asiassa laajan keskustelun ja kokouksessa käytiin läpi yksityiskohtaisesti kohdittain edellä mainitut aihealueet, joihin tarvitaan poliittista linjausta jatkovalmistelua varten.
- Merkitään, että Marja Sormusen henkilökohtainen varajäsen Vilho Mikkonen saapui kokoukseen tämän asian keskustelun aikana klo 16:03.
- Merkitään, että tässä välissä pidettiin kahvitauko klo 16:04 – 16:28.

Päätös

Hyväksyttiin.
